

KAROLINA SVĚTLÁ

1830 - 1899

<http://www.karolinasvetla.cz/>

KAROLINA
SVĚTLÁ
JOHANA MUŽÁKOVÁ
ROZ.
ROTTOVÁ
SPISOVATELKA
* 24/II 1830 † 7/9 1899.

DEŠKOU KOPIL KAMENÍKŮV ZNĚME
DEŠKOU KOPIL KAMENÍKŮV ZNĚME
KLUB ZA STAROU PRAHU

ZDE PACHNĚT
NEJVERNEJSÍ
PÁDCE ČESKÉ

<https://www.youtube.com/watch?v=U3PZD8cZJo4>

Pohled na Světlou pod Ještědem – kraj Karoliny Světlé

Naučná stezka Terasy Ještědu

O Podještědí a Karolině Světlé

Svébytným kulturním fenoménem je krajina nazývaná Podještědí. Horská hradba Ještědského hřbetu představovala i zvláštní hraniční bariéru, kterou na něm vytvořila minulá staletí. Jen jedna z těchto hranic byla „úřední“, a sice ta, která na hřebeni od sebe kdysi oddělovala liberecké a českodubské panství. Další děličí čáry byly již na tomto pomezí Čech méně úřední, ale o to patrnější: na jihu Ještědu žilo vesměs české obyvatelstvo, které právě zde, v Podještědí, vytvořilo svébytnou jazykovou a národopisnou kulturu, která má dodnes čestné místo v českém písemnictví. České obce pod jihovýchodními svahy horského hřbetu byly po staletí nejzářivější výpou českého osídlení v německém sousedství. Na severu bylo velké město, průmysl a větší bohatství, na jihu Ještědu se rozkládala pole a zemědělské vsi a život tam byl skromnější a pomalejší. Podještědí je kraj, který v 19. století zůstal stranou bouřlivě se rozvíjející industrializace i mimo tehdy budované komunikace – říšské silnice a zejména železnice.

V české kulturní historii je tento kraj navždy a neodmyslitelně spojen se spisovatelkou Karolinou Světlou. I ona je s ním pevně svázána nejen svým dílem, ale i svým jménem. Dívka Johanna ze známé pražské rodiny Rottových se provdala za profesora Petra Mužáka, který pocházel ze Světlé pod Ještědem. Manželé trávili v jeho rodišti měsíce letní dovolené a začínající spisovatelka se na prosté a upřímné venkovany duševně upnula zejména po roce 1853, po smrti své jediné dcery. O pět let později si zvolila jméno podhorské vsi za svůj

umělecký pseudonym a od té doby psala pod jménem Karolina Světlá. Až do roku 1887 trávila v Podještědí – buď přímo ve Světlé pod Ještědem či později v sousedních Doleních Pasekách – většinu letních období.

Z tohoto období se datují její literární díla: romány a povídky, které se, často s konkrétními a tehdy ještě žijícími osobami, odehrávají na skutečných místech mnoha podještědských obcí. Karolina Světlá postupně napsala řadu „podještědských“

románů. Mnohem více bylo podještědských povídek a novel, které Karolina Světlá napsala v letech 1859–1891.

Karolina Světlá zemřela, těžce nemocná a téměř slepá, v Praze 7. září 1899, ale její romány a povídky si lidé v Podještědí dosud rádi čtou. Jménem spisovatelky se zaštitilo i místní velice činné sdružení rodáků a přátel kraje Karoliny Světlé, které sídlí v rodné vsi Petra Mužáka a již od roku 1970 vydává pravidelně několikrát ročně vlastní časopis a příležitostně i publikace týkající se Podještědí. V této prastaré podještědské obci připomíná slavnou spisovatelku pomník sochaře J. Bílka z roku 1931 i blízká, čtvrt tisíciletí stará lípa Karoliny Světlé u kostela. Nedaleko ní dosud stojí staletá dřevěná budova hostince U Richtrů. Sem zasadila Karolina Světlá děj svého Vesnického románu.

Život a dílo Karoliny Světlé byly úzce spjaty s krajem kolem Světlé pod Ještědem

© Jizersko-ještědský horický spolek 2012.
Koncepte naučné stezky: Jarmila Šykorová, Ctibor Vimmer, Pavel Voníčka, © text: Milošav Nevrlý,
© foto: Milan Drahoňovský, archiv Severočeského muzea v Liberci, panorama – Josef Jira
© mapa, grafické zpracování, sazba: Petr Poldá, tisk: Transpan – Josef Panotka.

Ještědský hřbet od jihu z Mazovy horky (1947)

Ukázka zastavení na Naučné stezce vedoucí krajem Karoliny Světlé

Světlá pod Ještědem

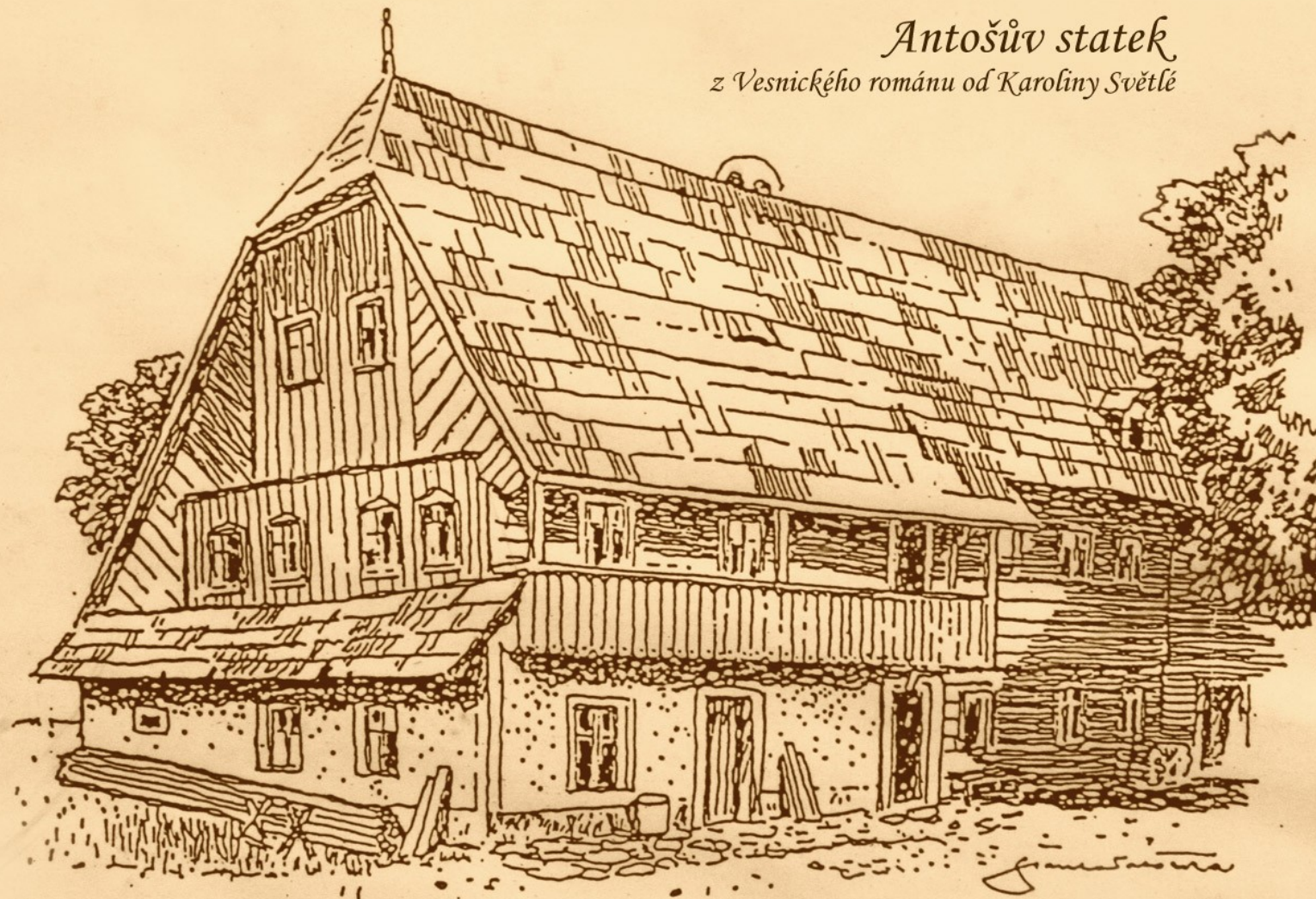

Světlá
pod Ještědem

Letní sídlo Karoliny Světlé

Antošův statek
z *Vesnického románu* od Karoliny Světlé

Dějiště románu Kříž u potoka

Dějiště románu Kantůrčice

Dějiště povídky Skalák (Skalákovna)

Vesnický román

Teď mi to všecko líto, by staly Leťádky,
Opárají-li nás bávnici hory veske, nikdy
nezajmí jasnou souze v písmích jejich,
líto-li nám krásy naší otčiny, nikdy
se při tom nezmiňují a zřetelně svých
stáních, ni a svých lesích, kde se
proháná "škvárc" za kaurliových nocí,
ni a stříbrných svých studánkách,
kde kaurliová pánva málo roduškové
vedle bludných lesních pánou, esajím
si tam souze dlouhé z lácné ulasy
při ovitě vycházejícího měsíce .....

Karolina Leťádky

Rukopis k úvodu
Vesnického románu

PRŮVOD BYL UVÍTÁN SMÍCHEM A JÁSOTEM NEDOČKAVÝCH DIVÁKŮ.

Čím se provinil kohout?

Kdo na sebe vezme úřad katovský?

KAŽDÝ SE SMÁL, KDYŽ TÓMA ŤAL MIMO A ZTRATIL ROVNOVÁHU. ČTVRTÝ, PÁTÝ CHLAPEC SI POČÍNAL JEŠTĚ NEOBRATNĚJI.

Antoš, ty se v tom znáš lépe než nynější chlápci.

RUKA BYLA NEJISTÁ, I ON ZBLLOUDIL A ŤAL DO POVĚTRÍ.

TU MU VZAL NĚKDO ZPRUDKA ŠAVLI Z RUKY.

Co je to za děvče?

CELÁ VESNICE ODCHÁZELA K MUZICE, JEN SYLVA SI KLESTILA CESTU SMĚREM OPAČNÝM.

Komiks
k Vesnickému románu

3

Mládí a literární začátky Karoliny Světlé

...u vchodu do sadu kouzelného...

po stopách Karoliny Světlé

- Vítejte v srdci Podještědí
- Mapa literární inspirace Karoliny Světlé
- Mládí a literární začátky Karoliny Světlé
- Role ženy v 2. polovině 19. století
- Ještěd v literatuře a v krajině
- Proces literární tvorby
- Křivě u potoka
- Literární zpracování podještědských tradic
- Skalákovka
- Česko-německé prnutí v Podještědí
- Památky a pomníky Karoliny Světlé
- Dějště Vesnického románu

Česko-německé dětství

Karolina Světlá, vlastním jménem Johana Nepomucena Mužáková, roz. Rottová, se narodila 24. února 1830 v Praze na popeleční středě v době velké pražské povodně. Dům v Potůvské ulici (dnes ulice Karoliny Světlé) stál nedaleko Vltavy a krměti přijeli na křtiny v lodkách.

Nepětící vltv na malou Johanku měl otec Eustach Tyl, muž sociálního smýšlení a národnostního uvědomění. Česká část dětství skončila pro Johanku ve chvíli, kdy začala chodit do školy; německé vzdělání ji „odnárodnilo“ natolik, že ve třinácti letech nebyla schopna napsat jedinou českou větu. Začala unikat před reálným světem do světa literární tvorby: *Vypálila jsem se v duchu k divokým tům záhodným, dotkla jsem se jich, avšak je jen ve své fantazii, o hlc, povolíla, dala se mi otevřít, a já stála skutečně u vchodu do sadu kouzelného. Soucítím mi otevřela nejdávější lidstva hlástečka Poesie naráč svou mláku... považena do svého nitra a tvořiv si v něm nový, lepší, laskavější svět... Ve dvaceti letech napsala Johanka svůj první almanach, Německy, jmenoval se Lautenklänge (Zvuky loutnové) a skládala se z beletristických črt různých žánrů. Byla zde pohádka, novella, báseň, divadelní hra (tragédie) atd.*

Být spisovatelkou je neštěstí a selhání výchovy

Zkušenosti ze vzdělávacího systému dívek té doby byly pro Johanku velmi negativní. Její učitel několikrát narazil na její zápisky, které vypadaly jako literární pokusy, objevil v ní tedy *talent spisovatelky, což dle tehdejších předsudků nejen u dívků za neštěstí, nýbrž i za položení hanbu považováno bylo*. S takovou ostrakizací si to se usilovně, oběh se reynvínala, jako u mladička schopného se usiluje, aby se vyvíjelo. Učitel se bránil dále měl vyslovit, nechtěje při k tomu přispět, aby se ze mne stala ženština ve světě nejzbytečnější a nejméněšší, totiž spisovatelka... Po domluvě s její matkou bylo Johance zakázáno číst a dále se intelektuálně vzděávat. Měla se zabývat domácími pracemi a připravovat se tak na tehu očekávanou roli ženy ve společnosti. *Chce-li se bavit, neče než si néca plete nebo vyřkává periklamy a hebdváim, doporučí Johanciným rodičům učitel.*

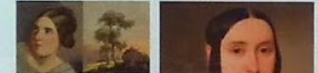
Vlastenec Mužák

V r. 1843 přijali Rottovi na krátký čas učitele hry na klavír, Petra Mužáka (*1821-11892) z Českého Podještědí. Mužák seznámil Johanku s knihami českých autorů jako Josef Kajetán Tyl nebo Karel Hynek Mácha, poprvé ji zapřavil „Kde domov můj“.

Později, 10. června 1848, doprovázel celou rodinu na legendární píleš na Zofíně u příležitosti Slovanského sjezdu. Díky Mužákově se z dívky vychované německými školami stala žena, která směla žít ideály českého národního obrození.

Podle svého prvního učitele českého jazyka, Františka Mužáka (1821-1892), se Karolina Světlá seznámila s literaturou českých autorů. Mužák ji zapřavil „Kde domov můj“.

Učitel prvního českého jazyka, František Mužák (1821-1892).

Karolina Světlá se seznámila s literaturou českých autorů. Mužák ji zapřavil „Kde domov můj“.

Dcera Boženka

Nežasná dědičnost celého života Johany Mužákové bylo narozcestí dcery Boženky 9. října 1852 a její smrt o tři měsíce později, 13. ledna 1853. *Teprve teď čim, co jsem ztratila, každá hodina dále kupředu zvěšuje můj bol, světlá je Boženě Němcové v dopise. V tomto roce přijela Johana poprvé do Podještědí na zotavenou. Její zdravotní stav se lepší, ale psychicky byla na pokraji šílenosti. Duševně chorovo nejste. Teď jí v roce 1857 doktor Podlipský, budoucí manžel její sestry, a nechte-li takto ochuravě, jest vám neoddělné duševně se zamětnouti. Tak vznikla první povídka Dvojí probuzení. Původně byla napsána francouzsky a pro účely nového almanachu Máj (1858) a na náhlání Vítězslava Háška ji Johana přeložila do češtiny. Tato povídka se stala součástí románů, který byl zakládajícím kamenem nové skupiny českých spisovatelů, pro níž se vtilo označení „Májovci“.*

Poprvé jako Karolina Světlá

Pod text se autorka nepodepsala jako Johana Mužáková, ale poprvé jako **Karolina Světlá: Světlá** podle vesnice v Podještědí. **Karolina** podle neteře Světlé, která se narodila ve stejném roce jako její předčasně zemřelá dcera.

Karolina Světlá a její matka, matka Petra Mužáka.

První almanach napsala Karolina Světlá, roz. Mužáková, v r. 1850. Její první kniha byla pod pseudonymem 'Lautenklänge' (Zvuky loutnové) a byla napsána v roce 1850. Její první kniha byla pod pseudonymem 'Lautenklänge' (Zvuky loutnové) a byla napsána v roce 1850.

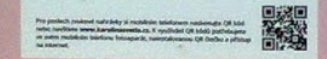

První almanach napsala Karolina Světlá, roz. Mužáková, v r. 1850. Její první kniha byla pod pseudonymem 'Lautenklänge' (Zvuky loutnové) a byla napsána v roce 1850.

Karolina Světlá živě!

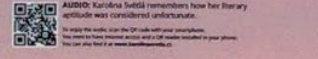
1. Karolina Světlá připomíná, jak si jako dívka cestu do literatury a k písně (Dr. Markéta Talerová).

2. Mladá dívka na Mlýnské lávce... Literární začátky Karoliny Světlé jako spisovatelky (Dr. Markéta Talerová).

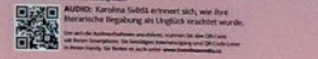
Youth and Literary Beginnings of Karolina Světlá

Karolina Světlá, the pseudonym of Johana Nepomucena Mužáková, was born in Prague on February 24, 1830. The Czech part of her childhood ended when her father attending a German school and she was educated in a German school. Her father was a teacher and she was educated in a German school. Her father was a teacher and she was educated in a German school. Her father was a teacher and she was educated in a German school.

Jugend und literarische Anfänge Karolina Světlás

Karolina Světlá, die Pseudonym Johana Nepomucena Mužáková, wurde am 24. Februar 1830 in Prag geboren. Der tschechische Teil ihrer Kindheit endete mit dem Eintritt in die Schule. Bild war sie nicht mehr in der Schule, aber dennoch unterrichtet. Sie wurde in eine deutsche Schule eingeschrieben und wurde in einer deutschen Schule unterrichtet. Sie wurde in eine deutsche Schule eingeschrieben und wurde in einer deutschen Schule unterrichtet.

O projektu

Projekt vznikl za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Projekt vznikl za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Projekt vznikl za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Projekt vznikl za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

